

Svetišče sv. Romedija v južnih Tirolah.

(Črtica. — Spisal Anton Jaklič.)

Najlepša dolina v južnih Tirolah je izvestno Nonska dolina (ital. Val di Non; latinsko Anaunia). Mikalo me je, da bi obiskal to dolino, zlasti pa znamenito svetišče svetega

Od svetega Mihaela sem hodil zopet pol ure do Mezzolombarda, ki leži na desnem bregu mogočne Adiže. Od tu vodi pot po ozki dolini vedno višje in višje, dokler se ne pride do trdnjave

Rocchetta, ki je zidana v kamniti soteski; po pravici bise imenovala: skalna vrata. Komaj bi kdo verjel, da se pride skozi to ožino v lepo Nonsko dolino. Krasna je ta do-

lina. Mnogo vasij in gradov je posajenih po njej, v sto metrov globoki zarezi pa se pretaka vodica

Noce. Čez kake tri ure se pride v prijazno vas Tajo. Še jedno uro, pa smo v Sanzeno. Med Tajo in Sanzenom se vidi trg Cles in tudi grad Cles, iz katerega je izšlo mnogo svetnih, pa tudi cerkvenih slovečih mož. Zlasti

Romedija, ki je ondi. — V Tridentu stopim v železniški voz; hlapec od drdra proti severu in me pripelje v dobri pol uri na postajo sv. Mihaela.

imeniten je bil baron Bernard Cles, od l. 1514. do l. 1539. škof in kardinal v Tridentu. Dal je v Tridentu zidati tako zvano cerkvenozborsko cerkev »Maria

Maggiore«. Mnogo stavb v Tridentu in zunaj Tridenta ti kliče še danes, da jih je dal postaviti neumrljivi Bernard Cles, kardinal in škof Tridentski.

Srce vsakega popotnika se mora navduševati, ko zagleda vas Sanzeno (ad Sanctum Sysinnium). V resnici krasna je nje lega, rodovitno je polje, in vrtovi so bogato obloženi z raznim sadjem; priroda ti priča o milem podnebjju, hiše pa o sreči in bogastvu prebivalcev.

Za vernika pa je Sanzeno važna vas tudi zato, ker vidi tu najlepšo hišo božjo cele Nonske doline; v njej so shranjena trupla treh kapadoških mučenikov: sv. Sysinnija, Martyrija in Alexandra. Tukaj so prelili svojo kri (l. 397.), ter tako pridobili prebivalce te krasne doline, ki se po vsej pravici imenuje raj južne Tirolske, za Jezusovo vero.

Ne daleč od Sanzena se pride do ozke in globoke soteske, ki vodi k svetišču sv. Romedija. Na desno in na levo ne vidi oko nič drugega, kakor velikanske, gole pečine, ki strmé navpično v nebo. Tako blizu je pečina pečini, da ima v sredi le ozka pot in mali potok prostora. Vse je tiho, vse mrtvo, in nekak mrak se razprostira. To tišino v soteski oživlja le potok, ki hiti žuboreč po svoji poti, in pa šumeče listje na grmičevju. To spominja popotnika, da ni čisto sam, ampak da se javlja okoli njega moč največjega stavbarja, stvarnika samega. Kako prijetno dé ta priroda srcu! Kako lahko se dvigne duh kvišku, kako slobodno se vspne do vzora vse lepote, ko gleda to čudovito krasoto! Neki Istrijanec, ki je popotoval okrog zemlje in prehodil tudi mehikanske hribe in doline, trdil je naravnost, da še ni videl nič sličnega, da je soteska sv. Romedija prava posebnost, s katero se dá meriti malokatera druga.

Ko si korakal kake tri četrt ure po tej samotni soteski, razširi se nekoliko dolina. Stekata se namreč dva potoka: Rufreddo, ki prihaja od severovzhodne strani, in Verdes, ki priteka od vzhoda. Prav tu pa štrli v nebo visok, strm, skalnat grič, ki se je ločil od drugega hribovja. Okrog in okrog so — rekel bi — za stražo visoki hribi z ogromnimi, strmimi stenami: kakšen prizor! Na vrhu tega kamenitega stožca pa stoji cerkvica sv. Romedija. Da pridemo do nje, gremo po poti od vzhoda proti jugu čez zidan most, ki se vspenja nad potokom, potem jo mahnemo navkreber in kmalu smo pred svetiščem sv. Romedija, kakor nam je kaže naša slika.

Svetišče sv. Romedija je iz peterih cerkvic in drugega poslopja; v vse te prostore pa vodijo samo jedna glavna vrata. Nad vrati je v dolbini ali oknu kip svetega Romedija. Ko vstopiš skozi glavna vrata, razprostré se pred teboj strmo dvorišče. Na levi strani dvorišča je kréma in prenočišče za popotnike, na desni pa je stanovanje duhovnikovo. Na vrhu dvorišča se prično stopnice, po katerih prideš do peterih kapel; vsaka je nekoliko stopnic više sezidana od prejšnje.

Prva kapela pri vznožju stopnic na desni strani je bila sezidana leta 1487., sezidati jo je dal bojeviti vitez Jurij iz slavne rodovine Clesove v čast sv. Romediju, sv. Juriju in sv. Mihaelu. Okrašena je z jako umetelnimi presnimi slikami.

Na svodu so štirje veliki cerkveni učenci in pa živali štirih evangelistov. Poslednje držé mnogo trakov, na katerih so zapisani razni izreki iz sv. pisma in cerkvenih očetov. Na stenah sta dve sliki: prva iz življenja svetega viteza Jurija, druga podoba pa kaže, kako je neki tesar, ki je delal pri svetišču, padel

v velikanski prepad, ne da bi se bil kaj poškodoval. Žal, da je nekdo te krasne slike — ne vem kdaj — prav vandalsko pokvaril; želeti je, da bi jih mojsterska roka popravila ter jim podala prvotno krasoto. Oltar je v renesanškem slogu iz leta 1607. in ima podobe sv. Romedija, sv. nadangelja Mihaela in sv. Jurija, na vrhu pa venčanje Marije Device.

Ako greš po širokih marmornatih stopnicah navzgor, (pobožni romarji se plazijo po kolenih in molijo na vsaki stopnici očenaš), vidiš na desni in levi strani skrivnosti iz trpljenja Gospodovega, narejene v velikih lesenih podobah. Na stenah visi obilo število zaobljubljenih podob, na katerih pa večinoma ni nikake umetelnosti. Ko si prestopil nekoliko višjih stopnic, prideš do kapele sv. Mihaela, kjer se hrani sv. Rešnje Telo. Tu pač kristijan najprej poklekne, da počasti Zveličarja, in ko je odmolil, občuduje pobožnost grofa Žige Thun-a, ki je dozidal to cerkvico l. 1514. Škoda le, da je napis za oltarjem zbrisan; narejen je pa drug na južni steni, ki kaže letnico 1584. Tu so zapisana imena Jurij pl. Spaur in Valèr, pa njegova soproga Marija Sidonija pl. Thun-ova. Cerkvica je sezidana v okusnem gotičkem slogu, v njej se vidijo tudi grbi blagih dobrotnikov.

Še nekaj stopnic više, in dospeli smo v tretjo, največjo cerkev. Vse stene so okrašene s slikami iz 17. stoletja. Na jedni strani oltarja je podoba oznanjenja Marije Device, na drugi pa vnebovzetje Matere Božje; na stenah je dvanajst apostelnov v pravi velikosti, na svodu — res na pravem mestu — je naslikano vstajenje Gospodovo. Zares krasno in mojstersko je izdelana oltarna podoba, ki nam predočuje 13. postajo iz svetega križevega pota, namreč Kristusa

snatega s križa. — Ne dajmo se premagati trudnosti, ampak idimo sedem stopinj više: skozi starodavna vrata stopimo v četrto kapelo, ki je bila nekdaj stanovanje sv. Romedija. Jako lepo je okrašena s presnimi slikami, ki kažejo dogodbe iz življenja svetnikovega. Le škoda, da je ta kapela precej temna. V zidani shrambici hranijo ostanke sv. Abrahama in sv. Davida, ki sta bila tovariša sv. Romedija.

In naposled še dve stopinji navzgor, pa smo prišli v zadnjo, najvišjo cerkvico: vseh skupaj smo prestopili 128 stopnic. Ta cerkvica je prava cerkvica sv. Romedija. Tu nad oltarjem je shranjeno skoro celo truplo sv. Romedija. Na omari iz marmorja, kjer se hranijo ostanki svetnikovi, vdolbena je letnica 1605. To omaro sta dala napraviti pobožni grof Janez Arbogast Thun in njegova blaga soproga Judita.

Ti ostanki svetnikovi se po določenem obredu odpró in pokažejo v češčenje, ako želé in prosijo romarji. Nekak svet strah me je prešinil, ko sem zagledal ostanke sv. moža, ki je tu živel in delal pred petnajstimi stoletji.

V stolpu se nahaja zvon iz l. 1507. z napisom: Anno Domini M.CCC.CC.VII. O REX GLORIAE CHRISTE VENI CVM PACE.

Sveti Romedij je bil rojen leta 330. in je bil sin imovitih in plemenitih starišev. Po njih smrti je zapustil dom, razdelil svoje bogastvo ubožcem in si izvolil ono samoto, kjer stoji sedaj svetišče, za prebivališče. Imel je dva tovariša: sv. Abrahama in sv. Davida. Bil je doma iz grada Thaun ali Thun. Živel je po geslu: Išči prave modrosti! Pravo modrost najdemo ondi, kjer občujemo le z modrimi ljudmi ter zvesto poslušamo njih nauke.

Sv. Romedij je storil že v življenju mnogo čudežev. Po božji milosti in pomoči je izganjal z besedo hudobne duhove, pokladal roke na gobove, in so bili očiščeni, z molitvijo je ozdravljaj razne bolnike.

Še veliko bolj pa so se čudeži godili na njegovo priprošnjo po njegovi smrti in se godé še dandanes. Na tisoče in tisoče išče tukaj duševne in telesne pomoči. Zares jako pripraven je ta kraj za svetišče, svetišče samo pa prav primerno za romanje.

Sveti Romedij se navadno slika kot puščavnik, ki ima zraven sebe medveda.

Legenda nam to razlaga tako-le: Ko se je postaral sv. Romedij, potreboval je za popotovanje konja. Neki dan se je pasel njegov konj blizu goščave, a medved pride in ga raztrga. Sv. Romedij je hotel prav tedaj iti v Trident obiskat sv. škofa Vigilija. Ko pa zvé, da je konja raztrgal medved, zapové svojemu učencu Davidu, naj gre tje, kjer je medved raztrgal konja: tam bode našel medveda, tega naj prime in obsedla. Medved je bil pokoren kakor jagnje in nesel svetnika v Trident. Ljudstvo se je čudilo svetemu jezdecu, slavilo pa tudi Boga, ki tako poplačuje živo vero.

Nekoliko praških spominov.

(Piše —ě.)

(Konec.)

V.
Kje jih neki ni, o Bog? Grozno tvoje prokletstvo jih je razpodelo po širokem svetu njim v pričevanje, drugim ljudem pa v pokoro. Kje jih ni — teh razskropljenih Abrahamovih otrok?

Tudi zlata Praga se ponaša ž njimi. Dobrih 15.000 jih šteje in dobro jim je, drugače bi si ne bili sezidali deset zbornic. Nekaj posebnega je to židovsko mesto — Josefov — katero se je razprostrlo od mestne hiše Starega mesta in od sedanje pravoslavne cerkve tja do bregov reke Vltave. Ulica se druží z ulico, vsaka je kriva in ozka. Če gledaš potemnele, umazane nemške napise, če poslušaš njih govorico, pač hitro pozabiš, da si v slovanski Pragi. Ej, niso se izrodili, niso! Smrad puhti od vseh strani, ni čuda: v raznih temnih vežah in nizkih prodajalnicah je naložene toliko stare šare, da je joj. In oni obrazi! Hm, saj ne bi dobil v kraljevskem Jeruzalemu, niti v ponosnem

Damasku bolj židovskega obraza, kakor ga dobim tukaj. Dolgi, vzbočeni nosovi, temne, goste brade in pa one divje, strastne oči, oj da, to je židovsko. Denar in pa denar, to jim je vse. In ta umazana, kričeča židovčad, katera se poganja po ulicah s psi in podi za tujcem, kako je odurna! A če se pomoli še iz okna ali veže debeljuhasta, grda glava kake židovke, potem se brzo nasitiš tega kraja.

In vendar ima tudi ta kraj svoje zanimivosti. Ko smo precej časa hodili sem in tje, pridemo naposled do starodavnega židovskega pokopališča, katero zovejo oni »Beth-Chajim« t. j. dom življenja, kar je pač lepo ime, ker izraža vero v drugo, večno življenje. No — židov je povsodi židov. Dve dvojače moraš položiti v masno roko staremu židu, da dobiš listek za »dom življenja«. Povsodi je kamen in bezeg in zopet bezeg in kamen, le nekoliko travice je poraslo med njima. Čez dvanajst tisoč spomenikov se je porazvrstilo malone